

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

The Impact on Freshwater Fisheries Farmers from the COVID-19 Pandemic in Ang Thong Province

จิราวรรณ ทองประจวบโชค¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยอนันท์³ และสุระสิทธิ์ ทิพรัตน์⁴

Jirawan Thongprajubchok¹, Wijittra Srisorn², Sunthan Chayanon³, and Surasit Tippiarat⁴

Received: July 30, 2021 Revised: August 1, 2021 Accepted: August 22, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นและ 2. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรประมงน้ำจืด การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 100 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเกษตรกรจำนวน 10 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 45 ปี ขึ้นไป ระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท และมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพ มากกว่า 10 ปี ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม เกษตรกรที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืดที่แตกต่างกัน และปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร ด้านมนุษย์ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: s62463825008@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

⁴ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College Politics and Government, Susan Sunandha Rajabhat University. E-mail: surasit.ti@ssru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords): ผลกระทบ เกษตรกร การประมงน้ำจืด โรคโควิด-19 จังหวัดอ่างทอง

Abstract

This study focuses on the impact upon freshwater fisheries farmers from the spread of COVID-19 pandemic in the area of Ang Thong province. The objectives of the study were: 1) to study the situational impact on freshwater fisheries farmers from the COVID-19 epidemic in Ang Thong province, and 2) to study the driving factors towards the development of the agricultural sector regarding freshwater fisheries after the outbreak of COVID-19 in Ang Thong province. The sample size consisted of 100 farmers and 5 key-informants. The questionnaires and the interview were used to collect data.

The results found that most of respondents are female with 45 years old, having secondary or vocational education, having monthly income of not more than 10,000 baht, have been working for more than 10 years. The overall value of impact on freshwater fisheries farmers from the COVID-19 epidemic in Ang Thong province is at a high level. When consider each dimension, it can be sorted out from the least to the greatest value as follows; economy, agriculture, information technology, logistics system and farmer household debt, social aspects, natural resources, and environment, respectively. The overall value of driving factors on the development of the agricultural sector regarding freshwater fisheries after the COVID-19 outbreak in Ang Thong province is at a high level. Considering each item separately, it can be arranged in descending order as follows; technology, natural, human, following by social aspects. The results of the hypothetical testing showed that farmers with different incomes had different effect on freshwater fisheries.

Keywords: Impact, farmers, freshwater fisheries, COVID-19, Ang Thong province

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร จากอดีตสู่ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเกษตรมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตที่ได้ผ่านการพัฒนาสามารถจำแนกได้ออกเป็นประเทศไทย 1.0 เน้นไปที่ภาคการเกษตร ขยายวัตถุดิบ ประเทศไทย 2.0 เน้นไปที่อุตสาหกรรมเบา ใช้แรงงานราคาถูกและวัตถุดิบน้อย ประเทศไทย 3.0 เป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน โดยเริ่มเน้นไปที่อุตสาหกรรมหนักและส่งออก ประเทศไทย 4.0 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไปสู่ Value Based Economy หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” สำหรับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีการมอบนโยบายและปาฐกถาในงานพิเศษต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 หรือ ไทยแลนด์ 4.0 โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ด้วยการพัฒนาภายในให้มีความเข้มแข็ง โดยขับเคลื่อนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้พระราชทานไว้ให้กับปวงชนชาวไทย (ยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี, 2563) จะเห็นว่าการเกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นในอดีตหรือ

ปัจจุบัน โดยเกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนในสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัย ประชากรประมาณสองในสามอยู่ในภาคเกษตร การพัฒนาการเกษตรเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด สาขาการเกษตรเป็นสาขาที่ได้รับความสำคัญอย่างสูง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ สอดคล้องกับพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12, 2563)

โดยในปี พ.ศ. 2563 ถือเป็นปีที่ยากลำบากสำหรับภาคเกษตรไทย จากผลกระทบภัยแล้งตั้งแต่ปลายปีก่อน โรคระบาดในพืชและสัตว์ ไปจนถึงผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ทำให้ความต้องการลดลงและจากการที่โครงสร้างตลาดสินค้าเกษตรไทยส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตลาดส่งออก ซึ่งมีการแข่งขันสูงแน่นอนว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ รายได้ของเกษตรกรและธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีการลดลงไป จากการประเมินสถานการณ์ด้วยอุปทาน (Supply) และอุปสงค์ (Demand) จะช่วยให้เห็นภาพผลกระทบต่อราคาซึ่งมีแตกต่างกันตามสถานการณ์สินค้าเกษตรแต่ละประเภท (นภสินธุ์ ปิยะสินธุ์ชาติ, 2563) นอกจากนี้ มีการระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนวิถีชีวิตของประชาชนก็มีความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินสถานการณ์และผลกระทบ รวมทั้งเตรียมแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรที่เป็นภาคที่สำคัญ (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์, 2563)

จังหวัดอ่างทอง ถือเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตร เนื่องจากจังหวัดอ่างทอง มีพื้นที่ทั้งหมด 605,232.50 ไร่ เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชที่สำคัญของประเทศโดยจังหวัดอ่างทองเป็น 1 ใน 7 จังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ป่าไม้หรือป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2558 จังหวัดอ่างทองมีพื้นที่การเกษตร 458,698 ไร่ ร้อยละ 75.79 ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง, 2559) นอกจากนี้ จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติจัดได้ว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญมาแต่ครั้งอดีต มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเกษตรกรในพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรเพื่อเป็นอาชีพเสริมและการพาณิชย์ ดังนั้น การทำการประมงน้ำจืดจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีผู้นิยมเลี้ยงกันมาก ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลว (การประมงจังหวัดอ่างทอง, 2562)

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดอ่างทองถือเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญต่อประเทศในฐานะภาคการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการทำประมงน้ำจืด จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยปฏิบัติงานที่จังหวัดอ่างทอง เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 เพื่อให้ภาคเกษตรสามารถเป็นแหล่งมั่นคงทางอาหาร อาชีพ และรายได้ให้แก่เกษตรกรไทยตลอดจนการดำรงชีพบนฐานวิถีชีวิตใหม่แบบวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองจำแนกตามลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร

3. เพื่อศึกษาปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 เพื่อให้ภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำการประมงในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 133 ราย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวกคำนวณได้จากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างใน อธิรุฒิ เอกะกุล, 2552) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 87 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ความสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงเก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำการประมงในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง จำนวน 10 ราย

2. เครื่องมือในการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำปรับปรุงแก้ไขให้
2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการทดสอบเก็บข้อมูล (Try-Out) กลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับประชากรที่ต้องการ จำนวน 30 ฉบับ เพื่อยืนยันคุณภาพของเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูล Try-Out มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553: 443-449) ได้ค่า Reliability Coefficients เท่ากับ 0.940
4. จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน
5. สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบสร้างขึ้นเอง จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่ได้จากตำราเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ เอกสารต่าง ๆ หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

สำหรับผลกระทบและปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่แตกต่างกันได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แตกต่างกันทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test independent และ One-way ANOVA 3. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน สำหรับการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัยและเหตุผลทางรัฐประศาสนศาสตร์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น 57.00 ส่วนใหญ่มี 45 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.00 ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 42.00 ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.00 ด้านระยะเวลาในการทำการประมง ส่วนใหญ่มีระยะเวลา มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.00

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมง

น้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม

ผลกระทบ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	4.20	0.98	มาก	1
2. ด้านสังคม	3.67	1.11	มาก	4
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	3.43	1.21	ปานกลาง	5
4. ด้านภาคเกษตร	3.85	1.16	มาก	2
5. ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์ และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร	3.68	1.36	มาก	3
ภาพรวม	3.77	1.16	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหา

น้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สามารถพิจารณารายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลกระทบต่อปริมาณรายได้ของครัวเรือนที่ลดลง รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน และ ส่งผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียมกันทั้งในระดับครัวเรือนและระดับธุรกิจ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลต่อการใช้ชีวิตในสังคมมีความยุ่งยาก รองลงมาได้แก่ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชนลดลง การสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการประมงหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประมง และส่งผลต่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตด้านการประมง รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อปริมาณของทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพการประมง ความไม่เท่าเทียมกันในการแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อทำการประมง และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติประเภทแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการทำการประมงน้ำจืด ด้านภาคเกษตร อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลให้ความต้องการสินค้าทางการประมงลดลง รองลงมาได้แก่ ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมด้านการประมงเกิดความล่าช้าและสร้างความเสียหายต่อผลผลิต ราคาต้นทุนในการทำกิจกรรมการประมงและค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานเพื่อประกอบกิจกรรมการประมง ตามลำดับ ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร อยู่ในระดับมาก โดยส่งผลให้มีหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรมากขึ้น รองลงมาได้แก่ ส่งผลกระทบต่อระบบการขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ การเคลื่อนย้ายผลผลิต ส่งผลให้ความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตลดลง และส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีข้อมูลในการทำการประมงมีปัญหา

3. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม

ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตร	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านมนุษย์	3.91	0.95	มาก	3
2. ด้านสังคม	3.81	1.01	มาก	4
3. ด้านธรรมชาติ	3.95	0.95	มาก	2
4. ด้านเทคโนโลยี	3.99	0.91	มาก	1
ภาพรวม	3.92	0.96	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี รองลงมาได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม ตามลำดับ สามารถพิจารณารายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านมนุษย์อยู่ในระดับมาก โดยต้องพัฒนาเกษตรให้มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคม รองลงมาได้แก่ ต้องพัฒนาเกษตรให้มีสุขภาพจิตที่ดี เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพการประมงน้ำจืด ตามลำดับ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก โดยควรจัดระบบสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหารให้เอื้อต่อการฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 รองลงมาได้แก่ ควรมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผสมกลมกลืนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนพื้นฐานแห่งความรู้ความเป็นจริง เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ควรสร้างบรรยากาศแห่งความไม่เบียดเบียน บรรยากาศแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูลในภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด และควรพิทักษ์ปกป้องคนที่อยู่ในสถานะต่าง ๆ ซึ่งมีโอกาสและมีความสามารถต่างกัน ด้านธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก โดยควรดำเนินการแก้ไขปัญหาล้างแฉกจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล เอกชน และประชาชนจะต้องได้รับความสนใจทั้งในระดับนโยบาย ระดับการวางแผน และระดับปฏิบัติ รองลงมาได้แก่ ควรดำเนินกิจกรรมการประมงที่ยั่งยืนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุด วิธีการพัฒนาต้องยึดหลักให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและดำรงชีวิต ให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ และควรค้นหาวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประกอบกิจกรรมการประมงอย่างสร้างสรรค์ หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชัดเจนหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป ตามลำดับ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก โดยควรมีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค รองลงมาได้แก่ ใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวก ประหยัด และปลอดภัย ควรมีการค้นหาเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการประมงเพื่อกระตุ้นให้การดำเนินกิจกรรมการประมงบรรลุเป้าหมายและฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร และควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูลตามลำดับ

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองจำแนกตามลักษณะการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 นั่นคือหมายความว่ารายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทองมีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ด้านมนุษย์ ด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ในทิศทางบวก (เดียวกัน) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ สหความสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.917 0.431 และ 0.370 ตามลำดับ

6. ผลการสัมภาษณ์

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

เกษตรกรได้รับผลกระทบกันทุกครัวเรือน จากการขาดรายได้จากการดำเนินกิจกรรมทางด้านการประมงที่มีการชะลอตัวเนื่องจากปริมาณความต้องการน้อยลง รวมถึงรายได้จากแหล่งที่มาอื่น ๆ ของเกษตรกร การทำงาน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดเงินออม มีภาระหนี้สูง และไม่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยี ความเสี่ยงที่จะเกิดการผิตนดชำระหนี้มีสูงขึ้น จนสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพและการทำหน้าที่ของระบบการเงิน ในด้านสังคม เกษตรกรได้รับผลกระทบน้อย อย่างไรก็ตามทุกคนจะต้องเข้าใจและเรียนรู้ และอาจจะจะมีหน่วยงาน โดยเฉพาะทางด้านจิตวิทยา เข้ามาช่วยเหลือ เพื่อลดผลกระทบทางสังคมและจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรได้รับผลกระทบน้อยมาก ด้านภาคเกษตร เกษตรกรได้รับผลกระทบมาก เนื่องจากส่งผลให้ความต้องการสินค้าทางการประมงที่มีปริมาณลดลง รวมถึงราคาต้นทุนในกิจกรรมการทำประมง ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงาน มีแนวโน้มสูงขึ้น การดำเนินกิจกรรมด้านการประมงทำให้กิจกรรมการขนส่งเกิดความล่าช้าและสร้างความเสียหายต่อผลผลิต ด้านการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร เกษตรกรมีปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกร จากการหยุดชะงักของกระแสเงินสด เกิดการผิตนดชำระหนี้มีสูงขึ้น จนสร้างความเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถือในการกู้เงินมาลงทุนในการดำเนินกิจกรรมประมงในอนาคต

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรประเภทการประมงน้ำจืด หลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง

ภาครัฐพัฒนารากฐานของวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรด้วยสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง และวิธีการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต การบรรยายและการสาธิตจากวิทยากร และควรเน้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง ควบคู่กับการแข่งขันทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรม “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” เปลี่ยนข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมพร้อม ๆ กับการกระจายรายได้ลงสู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้ ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรทั้งระบบจะทำให้มีศักยภาพในการเพิ่ม GDP ของภาคเกษตรได้สูงขึ้น ด้วยการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตและเครื่องจักรกลที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความยั่งยืน การยกระดับสินค้าเกษตรสู่สินค้าปลอดภัย และการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

อภิปรายผล (Research Discussion)

จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาได้แก่ ด้านภาคเกษตร ด้านเทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์และปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกร ด้านสังคม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลกระทบหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการท่องเที่ยวที่มี

ความสำคัญ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทำนายว่า GDP ของไทยจะหดตัวลงร้อยละ 6.7 ในปี 2563 ปรับลดจากเดิมขยายตัวร้อยละ 2.5 รัฐบาลประกาศมาตรการช่วยเหลือหลายอย่าง รวมทั้งการกู้เงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจมูลค่า 1.9 ล้านล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) แม้ว่า สำหรับภาคการเกษตรในภาพรวม รัฐบาลได้ออกมาตรการดูแลและเยียวยาเกษตรกรครัวเรือนละ 5,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 เดือน และดำเนินการอำนวยความสะดวกทางการค้า การกระจายสินค้าเกษตรและอาหารไปยังผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ การลดภาระค่าใช้จ่ายและเสริมสภาพคล่องทางการเงินแก่ครัวเรือนเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ โดยออกมาตรการพักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ย ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ช่วยเหลือ โดยการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร สร้างรายได้โดยการจ้างงานในระบบชลประทาน เป็นเวลา 6 เดือน การลดภาระค่าใช้จ่ายโดยสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชสนับสนุนพันธุ์สัตว์ลดราคาอาหารสัตว์น้ำ ลดค่าเช่า และยกเว้นการเก็บค่าเช่าร้านค้าด้านหนี้สินได้มีมาตรการสำหรับสหกรณ์สมาชิกสหกรณ์ และเกษตรกรในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยให้ผ่อนผันการชำระหนี้และขยายระยะเวลาการชำระหนี้ มีสินเชื่อเพื่อการฟื้นฟูการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ รวมถึงธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ดำเนินโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โครงการสินเชื่อฉุกเฉินโครงการพักชำระหนี้ต้นเงินและดอกเบี้ย และมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินลูกค้าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในส่วนของภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นการบริจาคและการสนับสนุนทางการแพทย์ (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), 2563) แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดได้กระทบทั้งภาพรวมของประเทศในทุกด้าน ดังนั้นแม้จะดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรก็ไม่สามารถบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน โดยผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาให้สภาพคล่องทางธุรกิจประสบปัญหา การผลิตและการลงทุนลดลง และส่งผลกระทบต่อภาคการจ้างงานและรายได้ของครัวเรือน ซึ่งทำให้กำลังซื้อภายในประเทศปรับตัวลดลง ในขณะเดียวกัน การใช้จ่ายภายในประเทศยังได้รับผลกระทบอีกทางจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและมาตรการควบคุมและป้องกันการระบาดโดยการปิดสถานประกอบการต่าง ๆ นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงซ้ำเติมจากสถานการณ์ภัยแล้งที่มีแนวโน้มรุนแรงและส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ภาคเกษตร (คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ 2563) โดยด้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่ ด้านเศรษฐกิจสอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์มนัส คีอด (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการแพร่ระบาดโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร พบว่า ด้านมาตรการบริหารจัดการสถานการณ์ที่ดี และมาตรการที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย พบว่ารัฐบาลยังไม่สามารถที่จะจัดการและทำให้ประชาชนเข้าถึงมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลได้ง่าย อีกทั้งในประเด็นเรื่องของความวิตกกังวลพบว่าส่วนใหญ่ผู้ให้บริการส่งอาหารมีความกังวลในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เช่นเดียวกัน

จากผลการศึกษา ปัจจัยในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรประเภทการประมงน้ำจืดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านเทคโนโลยี รองลงมาได้แก่ ด้านธรรมชาติ ด้านมนุษย์ และด้านสังคม ตามลำดับ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคการเกษตรของไทยยังคงประสบกับปัญหามากมาย เช่น ราคาผลผลิตที่ขาดเสถียรภาพ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหานี้สินครัวเรือนเกษตรกรที่ยังอยู่ระดับสูง แม้ว่ารัฐบาลจะได้กำหนดแนวทางและมาตรการในการช่วยเหลือต่าง ๆ มาโดยตลอด แต่ส่วนใหญ่เป็นแผนระยะสั้นที่ขาดความต่อเนื่องและการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยจากการศึกษา พบว่า ภาครัฐพัฒนารากฐานของวิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากร ด้วยสารสนเทศที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง และวิธีการใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต การบรรยายและการสาธิตจากวิทยากร และควรเน้นให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีส่วนร่วมและฝึกปฏิบัติจริง ใช้ยุทธวิธีทางเทคโนโลยียุคใหม่อย่างไว้ชีวิตจำกัด ควบคู่กับการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรม “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ การเกื้อหนุนให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมรวมทั้งเพิ่มคุณธรรมและคุณค่าของมนุษย์ในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิด Triple bottom line ของ จอห์น เอลคิงตัน (John Elkington) ที่ประกอบด้วย Profit People-Planet ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ กำไร (Profit) ในทางเศรษฐศาสตร์ มนุษย์ (People) หรือทุนมนุษย์ และโลก (Planet) หรือทุนธรรมชาติ สำหรับแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมี 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพมีความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ 2) แนวคิดทางสังคม คือ การแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างคนแต่ละรุ่น การกำจัดความยากจน การรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของคนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะระดับรากหญ้าในกระบวนการตัดสินใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม คือ การรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพและชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศของโลก ซึ่งต้องครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย (อนันตชัย ยूरประณม, 2557) และสอดคล้องกับสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วยอึ้งภากรณ์และธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ทำการวิจัยผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกร พบว่า สิ่งสำคัญคือ การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในภาคเกษตร โดยเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล ระบบโลจิสติกส์ และการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรรวมทั้งดึงแรงงานคุณภาพ และอายุน้อยเข้ามาพัฒนาภาคเกษตรไทย

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาพบว่า เกษตรได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ดังนั้นควรหาแนวทางในการแก้ไขให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรทั้งระบบจะทำให้มีศักยภาพในการเพิ่ม GDP ของภาคเกษตรได้สูงขึ้น ด้วยการเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตร มีระบบสนับสนุนการตัดสินใจจากเทคโนโลยีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค
2. ควรมีการบูรณาการด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการใช้ช่องทาง Social media กิจกรรมของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนซื้อขายปัจจัยการผลิตซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายของเกษตรกรรุ่นใหม่ การเชื่อมโยงเครือข่ายในการตลาด
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในภาคเกษตร โดยเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรน้ำ ดิน เทคโนโลยีข้อมูล และระบบโลจิสติกส์ รวมทั้งดึงแรงงานคุณภาพมาในกระบวนการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมองเห็นว่า ระบบเทคโนโลยีมีผลต่อการพัฒนา โดยควรมีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค การผลิตต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ ใช้เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วประหยัด และปลอดภัยให้แก่ชุมชนรวมทั้งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ควรมีการค้นหาเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการประมงเพื่อให้สามารถกระตุ้นให้การดำเนินกิจกรรมการประมงบรรลุเป้าหมายและฟื้นตัวหลังการระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูลไม่ทำลายธรรมชาติ ตามลำดับ

2. การใช้เทคโนโลยีระบบการผลิตและเครื่องจักรกลที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความยั่งยืน การยกระดับสินค้าเกษตรสู่สินค้าปลอดภัย การสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ การมีระบบตรวจสอบย้อนกลับ และการพัฒนามาตรฐานสินค้าเกษตรให้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

เอกสารอ้างอิง (References)

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .
- กัลยา วาณิชย์บัญชา.(2553). การวิเคราะห์เชิงปริมาณ.กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2563). คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้.
- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์. (2563). รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยจากโรคติดต่อเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) และข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติตามสถานการณ์. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2563). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580. 2563. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). สธ.แถลง พบคนขับแท็กซี่ ติดไวรัสโคโรนา เป็นคนไทยรายแรก ไม่มีประวัติไปจีน.[MOPH announces taxi driver infected with coronavirus; first Thai case with no records of travelling to China]. สืบค้นเมื่อ 31 ธันวาคม 2563.
- ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2563). EIC ประเมินวิกฤติ 2020 กระทบแรงงานกว้าง เสี่ยงตกงานเป็นประวัติการณ์ ข้ำเติมความเปราะบางภาคครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร: Economic Intelligence Center (EIC).
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- นภสินธุ์ ปิยะสินธุ์ชาติ. (2563). ประเมินภาคเกษตรไทยจะเป็นอย่างไรภายหลังวิกฤตโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี.
- พงษ์มนัส ดีอด. (2563). ผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหาร. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. ปีที่ 7, ฉบับที่ 6, เดือนมิถุนายน 2563, หน้า 131-144.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง. (2559). การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2549-2558. อ่างทอง: สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง.
- อนันตชัย ยूरประถม และคณะ. (2557). ความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.